

ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АУДИТУ

Конкуренція на ринку аудиторських послуг призводить до того, що аудитори намагаються для зменшення витрат скорочувати обсяги перевірок (тестів) бухгалтерських документів, застосовуючи певні методики та процедури. Серед таких методик — встановлення прийнятного рівня суттєвості та допустимого ризику невиявлення суттєвих невідповідностей, а також використання різних математичних та статистичних методів.

Такі методи статистики й аналізу, як порівняння, групування, деталізація показників, індекси, елімінування, балансовий, сальдовий тощо використовуються під час проведення аналітичних процедур в аудиті.

У зарубіжних та вітчизняних працях з аудиту точка зору фахівців стосовно класифікації та визначення понять, пов'язаних з аудиторською діяльністю неоднозначна, проте, спільною є думка щодо важливості використання аналітичних процедур під час проведення аудиторської перевірки, оскільки вони дають змогу аудитору виявити незвичайні факти та потенційні зони ризику, отримати ефективні аудиторські докази, проаналізувати отримані аудиторські висновки.

Джерелом виникнення поняття «аналітичні процедури» можна вважати зарубіжну практику аудиту та безпосередньо міжнародні стандарти аудиту, тому їх практична реалізація традиційно пов'язується саме з діяльністю в сфері аудиту. Про значимість аналітичних процедур в аудиті можна судити по висловлюванням щодо ефективності їх застосування в аудиторському процесі.

Так, О.А. Петрик зазначає, що за допомогою аналітичних процедур може бути виявлена значна частина суттєвих помилок та відхилень, які мають місце у фінансовій звітності [2, с.389]. Проф. Є.В. Мних конкретизує: більше третини аудиторських помилок можуть бути виявлені під час виконання аналітичних процедур (за експертними оцінками).

Ще більш точна цифра (досить часто використовувана вітчизняними дослідниками) наводиться у роботі Дж. Робертсона «Аудит», який посилаючись на результати дослідження істотних викривлень бухгалтерської звітності, виявлених під час багатьох аудиторських перевірок, констатує, що за допомогою аналітичних процедур виявлено 27,1 % усіх викривлень (якщо використовувати розширене тлумачення терміну «аналітичні процедури», то ця цифра зростає до 45,6 %) [5].

У процесі проведення аудиту здійснюється перевірка, моделювання й аналіз облікових даних з метою визначення їх повноти, якості, правомірності та вірогідності. Б. Ф. Усач моделювання облікових даних називає аналітичною перевіркою і зазначає, що під терміном «аналітична перевірка» слід розуміти набір таких процедур [3, с.178]:

- аналіз співвідношень різних фінансових даних;
- порівняння фактичних даних із прогнозними, з аналогічними показниками минулих періодів, показниками аналогічних підприємств, середньогалузевими даними.

Відповідно до МСА 520 термін «Аналітичні процедури» означає оцінки фінансової інформації, зроблені на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими даними, що охоплюють необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно відрізняються від очікуваних величин.

Аудитор має розробити та виконати аналітичні процедури наприкінці аудиту, що допоможуть йому при формулюванні загального висновку про те, чи відповідає фінансова звітність розумінню аудитором суб'єкта господарювання [1, с. 455 - 456].

Проведення аналітичних процедур дає аудитору більше необхідної інформації, ніж детальне тестування.

Існує дуже поширена серед аудиторів і користувачів аудиту думка, що термін «аналітичні процедури» означає лише аналіз фінансово-господарської діяльності економічного суб'єкта, що перевіряється. Проте, як правильно зазначила О. Ю. Попель, що аналітичні процедури використовуються вже при оцінці вірогідності бухгалтерської звітності економічного суб'єкта, а аналіз його фінансово-господарської діяльності починається лише після того, як вірогідність установлена, оскільки аналізувати фінансово-господарську діяльність економічного суб'єкта при невірогідності його бухгалтерської звітності безглуздо [4].

Таким чином, провівши відповідні аналітичні процедури на стадіях планування та безпосереднього проведення аудиту і підтвердивши відповідно фінансову звітність, аудитор може проаналізувати фінансовий стан підприємства. Такий аналіз дає змогу оцінити не лише фінансовий стан компанії, а також і тенденції її розвитку.

Підтримуючи думку багатьох науковців можна відзначити, що аналітичні процедури сьогодні впевнено завойовують своє місце в аудиті, оскільки, як показала практика, дають змогу виявити значну кількість викривлень фінансової звітності.

Проте необхідно зазначити, що аналітичні методи не можуть замінити певні процедури аудиту, такі як отримання підтверджень від третіх осіб щодо дебіторської та кредиторської заборгованостей, інших активів та пасивів, інвентаризацію тощо. Тому варто поєднувати аналітичні процедури з іншими методами аудиту, головне, щоб таке поєднання було найоптимальнішим з точки зору ефективності.

Література:

1. *Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Міжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України. Київ – 2010. – С. 454-458.*
2. *Петрик О.А. Аудит: методологія та організація. К.: КНТЕУ – 2003. – С. 260.*
3. *Усач Б. Ф. Аудит: Навч. посіб.; 2-ге вид.— К.: Знання —Прес, 2003.- С. 223.*
4. <http://www.audit.ru/articles/article12.html> - Попель О. Ю. Аналитические процедуры и их значение в аудите.
5. <http://sisupr.mrsu.ru/2011-1/PDF/Dmitrieva.pdf> - Дмитриева И.А. Аналитические процедуры на стадии планирования аудита